

Załącznik 5. Badania opinii wśród przedstawicieli szkół

Politechnika Koszalińska
Wydział Nauk Ekonomicznych
dr Ewa Kasperska

Badania pierwotne na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2021- 2025

CZĘŚĆ III. SZKOŁY

I. Metodologia badania

Czas i miejsce badania: Koszalin sierpień 2020

Rodzaj źródeł informacji: pierwotne (zewnętrzne, krajowe)

Metoda badania źródeł pierwotnych – sondaż diagnostyczny - ankieta wśród dyrektorów i pedagogów szkół podstawowych i ponadpodstawowych Koszalina.

Badanie wyczerpujące – do udziału w ankiecie zaproszono przedstawicieli wszystkich szkół w mieście, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Koszalin.

Populacja generalna – 25 szkół

Metoda i technika badawcza:

- ankieta elektroniczna (w formacie pliku word) – dystrybucja wśród szkół za pośrednictwem Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego oraz MOPR. Badanie miało charakter anonimowy.

Narzędzie badawcze: kwestionariusz elektroniczny (CAPI) rozsyłany do szkół drogą mailową.

Budowa kwestionariusza:

- 8 pytań, w tym 6 merytorycznych (związanych z tematem badania) i 2 metryczkowe,
- pytania merytoryczne – zawarte w tabeli w formie skali pozycyjnej, wymagające ustosunkowania się do poruszanych problemów oraz dające możliwość omówienia własnych spostrzeżeń,
- pytania metryczkowe – dotyczące zajmowanego w szkole stanowiska przez osobę wypełniającą ankietę oraz określające poziom reprezentowanej szkoły, ujęte w skali nominalnej, alternatywne.

Liczba zebranych kwestionariuszy – 16

Liczba kwestionariuszy zaakceptowanych do analizy – 16

II. Charakterystyka zebranej próby

1. Reprezentowane szkoły

Do badania zostały zaproszone wszystkie koszalińskie szkoły, dla których organem prowadzącym jest Gmina Miasto Koszalin, a kwestionariusze dystrybuowane były drogą mailową za pośrednictwem Wydziału Edukacji Urzędu Miasta. Na prośbę odpowiedziało 16

szkół. Jedną z nich (Centrum Kształcenia Ustawicznego) określiła się jako szkoła podstawowa i ponadpodstawowa, stąd w zestawieniu widnieje 17 odpowiedzi (tabela 1). W analizach uwzględniających poziom szkoły, CKU uwzględniono zatem, zarówno wśród szkół podstawowych, jak też ponadpodstawowych.

Tabela 1. Reprezentowany przez badane szkoły poziom nauczania

	szkoły	odp.
1.	szkoła podstawowa	8
2.	szkoła ponadpodstawowa	7
3.	szkoła specjalna (różnego szczebla)	2
	Razem	17

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

2. Stanowisko osoby wypełniającej ankietę

Ankiety w szkołach wypełniali (w równej ilości) dyrektorzy i pedagodzy. W przypadku dwóch szkół wypełniona ankieta jest wynikiem wspólnej pracy dyrektora/wicedyrektora i pedagoga szkolnego.

Tabela 2. Stanowisko zajmowane przez wypełniającego ankietę

	szkoły	odp.
1.	dyrektor	6
2.	wicedyrektor	3
3.	pedagog szkolny	9
4.	inne	0
	Razem	18

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

III. Wyniki badań

1. Czy w swojej szkole zaobserwowaliście Państwo poniższe problemy z uczniami?

Analiza problemów obserwowanych w szkołach dokonywana była na podstawie zapisów ujętych w skali pozycyjnej. W tabeli umieszczono wykaz problemów, prosząc o zaznaczenie tych, które obserwowane są w szkołach. Respondenci, sygnalizując występowanie danego problemu w swojej szkole mogli wybrać jedną z trzech odpowiedzi określając jego nasilenie:

- bardzo sporadycznie,
- od czasu do czasu,
- często.

Wskazując występowanie danego problemu musieli określić również, czy problem ten ich zdaniem narasta w ostatnich latach.

Zdecydowanie najczęstszy problem w szkołach to **nikotynizm**, który zgłosiły wszystkie badane szkoły. Na drugim miejscu znalazł się **brak wyniesionych z domu, wyuczonych zachowań społecznych**, który obserwują nauczyciele 14-tu szkół. Kolejne istotne problemy

to: **regularne łamanie norm szkolnych** (czyli tzw. „beztresowe wychowanie”), **notoryczne wagary, przemoc wobec innych** zgłaszane przez 13 szkół oraz **poczucie bezkarności za złe zachowanie** sygnalizowane przez 12 szkół. Najczęściej zgłaszane przez szkoły problemy przekładają się na ich wagę. Analizując wskazania średniej ważonej¹ można zaobserwować, że najwyższą średnią mają te z problemów, które sygnalizowane były przez największą liczbę szkół. Przy czym najwięcej bardzo częstych przypadków zanotowano dla **nikotynizmu** (7 szkół) oraz dla „**beztresowego wychowania**” (4 szkoły).

Istotnym jest również fakt, że najliczniej obserwowane zjawiska mają zarazem tendencję do nasilania się. Zdaniem największej liczby badanych do takich zjawisk należy przede wszystkim „**beztresowe wychowanie**” (7 opinii) oraz **poczucie bezkarności za złe zachowanie** (6 opinii). Problem **nikotynizmu** ma tendencję nasilającą się zdaniem 3 badanych.

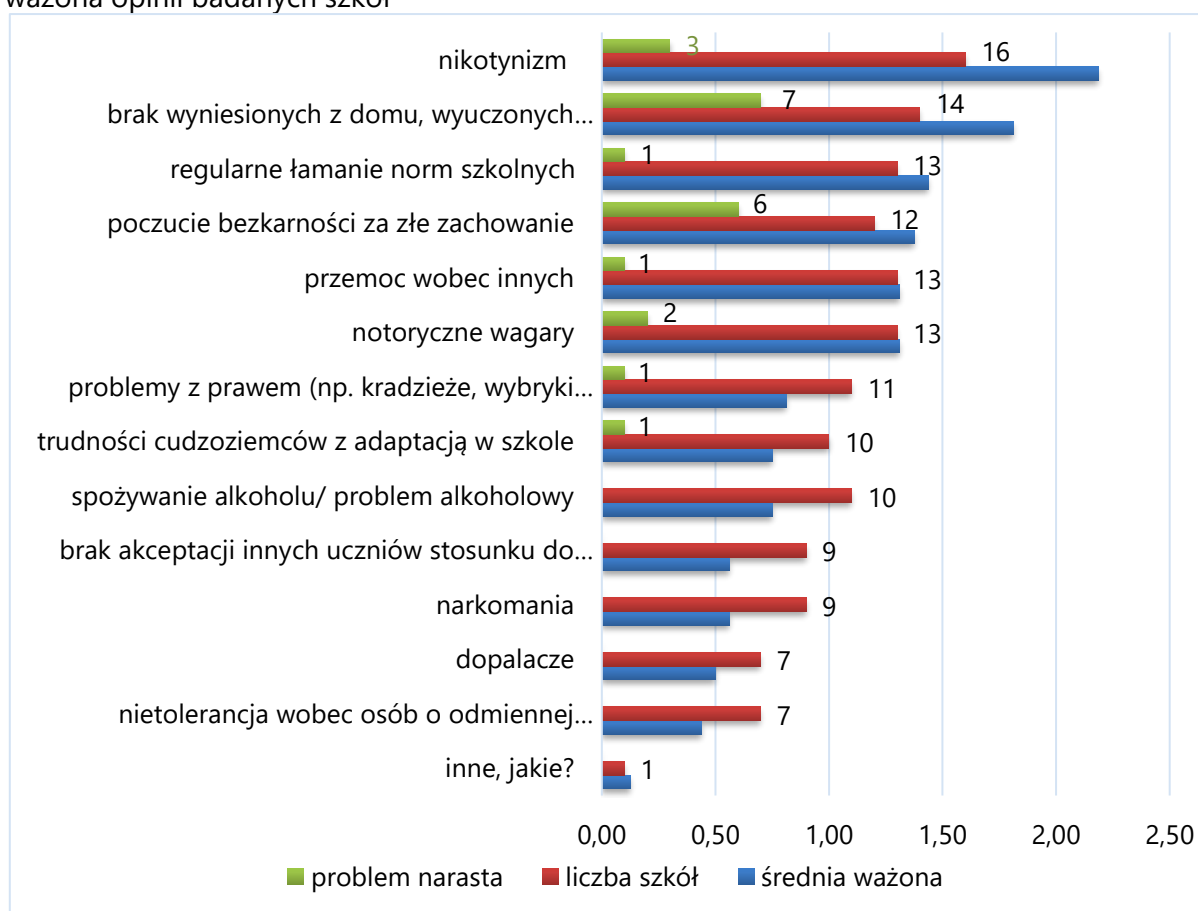
Najlepiej w zestawieniu wypadają:

- nietolerancja wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej,
 - brak akceptacji innych uczniów w stosunku do cudzoziemców,
- które obserwowane są wyłącznie sporadycznie w (odpowiednio) 7-u i 9-u szkołach i nie mają charakteru narastającego. Na przestrzeni lat respondenci nie obserwują w szkołach, mimo występowania zjawisk, pogłębiania się problemu spożywania alkoholu ani zażywania narkotyków i dopalaczy.

W jednej ze szkół podstawowych pedagog szkolny zwrócił uwagę, na występujący jego zdaniem od czasu do czasu **problem z brakiem akceptacji wobec osób ze spektrum autyzmu**. Zestawienie średnich ważonych opinii szkół na temat problemów z uczniami, wraz z liczbą szkół wskazujących na problem oraz sygnalizujących jego narastanie prezentuje rysunek 1. Szczegółowe zestawienie liczby opinii dla poszczególnych problemów prezentuje tabela 3.

¹ średnią ważoną wyliczono stosując przelicznik: bardzo sporadycznie – 1 pkt., od czasu do czasu – 2 pkt., często – 3 pkt., otrzymane ze wskazań punkty zsumowano, a następnie wartość tę podzielono przez liczbę wskazań. Możliwe do uzyskania noty średniej ważonej zawierają się w przedziale <0;3>, gdzie 0 to brak zjawiska, natomiast 3 oznacza maksymalne nasilenie zjawiska.

Rysunek 1. Liczba szkół obserwujących problemy z uczniami i ich narastanie oraz średnia ważona opinii badanych szkół

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

Tabela 3. Negatywne zjawiska w badanych szkołach (według liczby wskazań)

Problemy z uczniami	I. notujemy w szkole takie przypadki			łączna liczba szkół	problem narasta w ostatnich latach	Średnia ważona ^a
	a. bardzo sporadycznie	b. od czasu do czasu	c. często			
1. spożywanie alkoholu/ problem alkoholowy	10	1	0	11	0	0,75
2. nikotynizm	4	5	7	16	3	2,19
3. narkomania	9	0	0	9	0	0,56
4. dopalacze	6	1	0	7	0	0,50
5. notoryczne wagary	6	6	1	13	2	1,31
6. brak wyniesionych z domu, wyuczonych zachowań społecznych (tzw. „bezsstresowe wychowanie”)	3	7	4	14	7	1,81
7. regularne łamanie norm szkolnych	4	8	1	13	1	1,44
8. poczucie bezkarności za złe zachowanie	3	8	1	12	6	1,38
9. przemoc wobec innych	6	6	1	13	1	1,31

10.	problemy z prawem (np. kradzieże, wybryki chuligańskie itp.)	9	2	0	11	1	0,81
11.	trudności cudzoziemców z adaptacją w szkole	8	2	0	10	1	0,75
12.	brak akceptacji innych uczniów stosunku do cudzoziemców	9	0	0	9	0	0,56
13.	nietolerancja wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej	7	0	0	7	0	0,44
14.	inne, jakie?	0	1	0	1	0	0,13

^a średnią ważoną wyliczono stosując przelicznik: bardzo sporadycznie – 1 pkt., od czasu do czasu – 2 pkt., często – 3 pkt., otrzymane ze wskazań punkty zsumowano, a następnie wartość tę podzielono przez liczbę wskazań. Możliwe do uzyskania noty średniej ważonej zawierają się w przedziale <0;3>, gdzie 0 to brak zjawiska, natomiast 3 oznacza maksymalne nasilenie zjawiska.

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

Analizując negatywne zjawiska w szkołach według charakteru szkoły stwierdzić można, iż problem niktynizmu sygnalizowany jest na każdym poziomie nauczania, jednak najsilniej występuje w szkołach ponadpodstawowych, a relatywnie najslabiej w szkołach podstawowych. Bezstresowe wychowanie to również istotny problem wszystkich szkół, ale najpoważniej odczuwają go szkoły specjalne, a relatywnie najmniej szkoły ponadpodstawowe. Poczucie bezkarności za złe zachowanie występuje we wszystkich szkołach na zbliżonym poziomie. Regularne łamanie norm szkolnych oraz przemoc wobec innych w szkołach ponadpodstawowych notowane jest sporadycznie, a większy problem stanowi w pozostałych placówkach. Szkoły ponadpodstawowe natomiast zmagają się bardziej niż inne, z problemem notorycznych wagarów. Szczegółowe zestawienie średniej ważonej dla poszczególnych typów szkół prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Negatywne zjawiska w koszalińskich szkołach według charakteru szkoły (przedział <0;3>)

Problemy z uczniami	szkoły		
	podstawowe	ponadpodstawowe	specjalne
spożywanie alkoholu/ problem alkoholowy	0,8	0,7	1,0
nikotynizm	1,6	2,9	2,5
narkomania	0,5	0,7	0,5
dopalacze	0,4	0,7	0,5
notoryczne wagarowanie	1,3	1,6	1,0
brak wyniesionych z domu, wyuczonych zachowań społecznych (tzw. „bezsstresowe wychowanie”)	1,9	1,6	2,5
regularne łamanie norm szkolnych	1,6	1,1	2,0
poczucie bezkarności za złe zachowanie	1,4	1,4	1,5
przemoc wobec innych	1,4	1,0	2,0
problemy z prawem (np. kradzieże, wybryki chuligańskie itp.)	0,9	0,7	1,0
trudności cudzoziemców z adaptacją w szkole	0,9	0,7	0,5

brak akceptacji innych uczniów stosunku do cudzoziemców	0,8	0,6	0,0
nietolerancja wobec osób o odmiennej orientacji seksualnej	0,6	0,4	0,0
inne, jakie?	0,3	0,0	0,0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

2. Czy wśród uczniów Państwa szkoły wystąpiły poniższe problemy?

Drugie pytanie ankiety miało budowę tożsamą z poprzednim. Ujęto je w skali pozycyjnej i zawarto w tabeli umożliwiającej określenie nasilenia występowania zaobserwowanych problemów:

- bardzo sporadycznie,
- występujących od czasu do czasu,
- częstych.

Również jak w poprzednim pytaniu, posłużono się w analizie zestawieniami liczby szkół obserwujących dane zjawisko, zestawieniami wystopniowanych odpowiedzi oraz średnią ważoną.

Wśród problemów obserwowanych przez nauczycieli u swoich uczniów można zaobserwować znacznie większą jednomyślność opinii, ale też większe natężenie obserwowanych zjawisk. Zdecydowana większość szkół zauważa 11 spośród 13-tu wymienionych problemów. Wszystkie szkoły z wyjątkiem jednej (choć w różnym stopniu) **obserwują niewydolność wychowawczą rodzica** oraz **zaburzenia psychiczne/problemy ze zdrowiem psychicznym dziecka**. Tylko dwie z badanych szkół nie stykają się z **eurosieroctwem**, **niemocą rodzica wobec złego zachowania dziecka** oraz **przemocą w rodzinie**.

Analizując częstotliwość obserwowanych zjawisk oceniono je (analogicznie jak w poprzednim pytaniu) za pomocą średniej ważonej. Badani zdecydowanie najczęściej obserwują problemy:

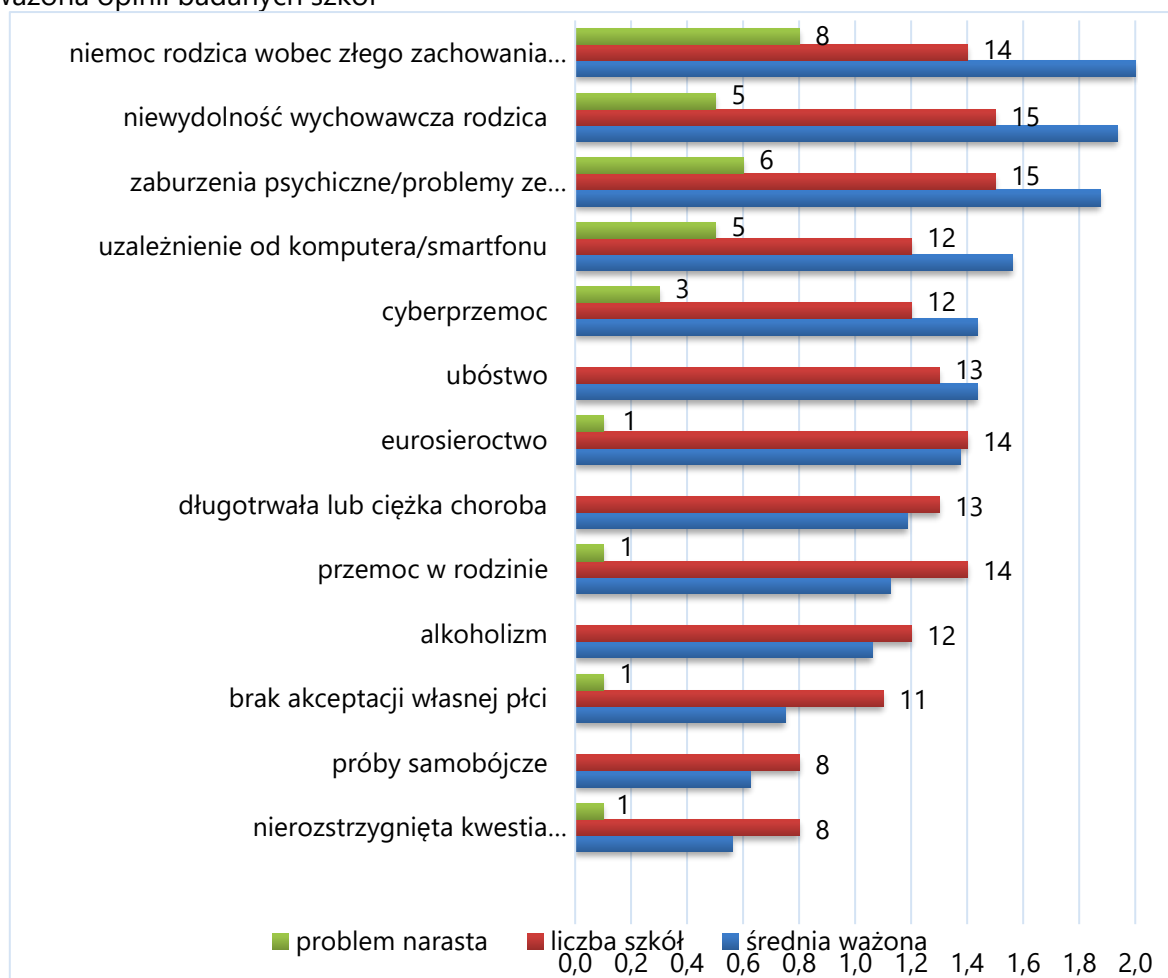
- **niemoc rodzica wobec złego zachowania dziecka,**
- **niewydolność wychowawcza rodzica,**
- **zaburzenia psychiczne/problemy ze zdrowiem psychicznym dziecka.**

Zjawiska te, również zdaniem największej liczby respondentów, nasilają się w ostatnim czasie. Istotne nasilenie zjawiska respondenci sygnalizują też w odniesieniu do **uzależniania od komputera/smartfonu**. Wysoką pozycję w zestawieniu notuje również **cyberprzemoc** i **ubóstwo**. Na uwagę zasługuje również fakt, iż aż 10 szkół obserwuje sporadyczne przypadki **braku akceptacji własnej płci**, a zdaniem jednego pedagoga problem ten ostatnio narasta. Relatywnie najlepiej, chociaż notując wskazania u połowy badanych, wypadają w zestawieniu:

- nierozstrzygnięta kwestia niepełnosprawności dziecka,
- próby samobójcze.

Zestawienie średnich ważonych opinii szkół na temat problemów wśród uczniów, wraz z liczbą szkół wskazujących na problem oraz sygnalizujących jego narastanie prezentuje rysunek 2. Szczegółowe zestawienie liczby opinii dla poszczególnych problemów prezentuje tabela 5.

Rysunek 2. Liczba szkół obserwujących problemy wśród uczniów i ich narastanie oraz średnia ważona opinii badanych szkół

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

Tabela 5. Wskazania dla negatywnych zjawisk obserwowanych wśród uczniów

Problemy wśród uczniów	I. wiemy o takich przypadkach			łączna liczba szkół	problem narasta w ostatnich latach	Średnia ważona
	a. bardzo sporadycznych	b. występujących od czasu do czasu	c. częstych			
1. ubóstwo	4	8	1	13	0	1,44
2. eurosieroctwo	7	6	1	14	1	1,38
3. alkoholizm	7	5	0	12	0	1,06
4. przemoc w rodzinie	10	4	0	14	1	1,13
5. niewydolność wychowawcza rodzica	2	10	3	15	5	1,94
6. niemoc rodzica wobec złego zachowania dziecka	1	8	5	14	8	2,00
7. uzależnienie od komputera/smartfonu	4	3	5	12	5	1,56
8. cyberprzemoc	4	5	3	12	3	1,44

9.	zaburzenia psychiczne/problemy ze zdrowiem psychicznym dziecka	4	7	4	15	6	1,88
10.	próby samobójcze	6	2	0	8	0	0,63
11.	brak akceptacji własnej płci	10	1	0	11	1	0,75
12.	długotrwała lub ciężka choroba	8	4	1	13	0	1,19
13.	nierozstrzygnięta kwestia niepełnosprawności dziecka	7	1	0	8	1	0,56
14.	inne, jakie?	0	0	0	0	0	0,00

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

Analizując występowanie negatywnych zjawisk wśród uczniów szkół o różnym charakterze stwierdzić należy, iż z największą liczbą problemów (o największej częstotliwości występowania) borykają się szkoły specjalne. Tylko w tym przypadku jeden z problemów – **zaburzenia psychiczne/problemy ze zdrowiem psychicznym dziecka**, uzyskał maksymalną negatywną ocenę. Jakkolwiek nie dziwi występowanie samego zjawiska w tego typu szkołach, zastanowienie budzi jednak fakt, wskazania go jako częstego problemu. To czyni z niego zagadnienie wymagające interwencji i oznacza, że szkoły nie uważają go za zjawisko, owszem występujące, ale opanowane i kontrolowane. Inne negatywne zjawiska występujące najsilniej w szkołach specjalnych to ubóstwo i długotrwała lub ciężka choroba. Z kolei wraz ze szkołami ponadpodstawowymi, szkoły specjalne na zbliżonym poziomie, borykają się z problemami:

- **niewydolność wychowawcza rodzica,**
- **niemoc rodzica wobec złego zachowania dziecka.**

Niepokojącym zjawiskiem jest też nasilone zjawisko **zaburzeń psychicznych/problemów ze zdrowiem psychicznym dziecka** wśród szkół ponadpodstawowych. Istotne problemy podstawówek to natomiast:

- **cyberprzemoc,**
- **uzależnienie od komputera/smartfonu.**

Można przypuszczać, że zjawiska te z czasem będą przenosiły się wraz z uczniami na wyższe poziomy kształcenia. Szczegółowe zestawienie średniej ważonej dla poszczególnych typów szkół prezentuje tabela 6.

Tabela 6. Występowanie negatywnych zjawisk wśród uczniów według charakteru szkoły

Problemy wśród uczniów	szkoły		
	podsta- wowe	ponad- podsta- wowe	specjalne
ubóstwo	1,4	1,4	2,0
eurosieroctwo	1,5	1,4	0,5
alkoholizm	1,3	0,7	1,5
przemoc w rodzinie	1,1	1,0	1,5
niewydolność wychowawcza rodzica	1,6	2,0	2,5
niemoc rodzica wobec złego zachowania dziecka	1,6	2,3	2,5
uzależnienie od komputera/smartfonu	1,8	1,4	1,5
cyberprzemoc	2,0	1,1	0,5

zaburzenia psychiczne/problemy ze zdrowiem psychicznym dziecka	1,4	2,1	3,0
próby samobójcze	0,8	0,6	0,5
brak akceptacji własnej płci	0,5	1,1	0,5
długotrwała lub ciężka choroba	1,1	0,9	2,5
nierozstrzygnięta kwestia niepełnosprawności dziecka	0,8	0,6	0,0

Źródło. Opracowanie na podstawie badań.

3. Czy w ostatnich latach kierujecie Państwo do sądu większą liczbę spraw o wgląd w sytuację rodziny?

Analiza spraw o wgląd w sytuację rodziny kierowanych przez szkołę do sądu pozwala ocenić, iż na przestrzeni lat ich liczba nie wzrasta. Jest to opinia 56% badanych szkół. Tylko co czwarta szkoła ocenia, że liczba ta wzrosła, w tym żadna ze szkół specjalnych (tabela 7).

Porównując dane z poprzednim okresem diagnozy (rok 2015), wskazania są dużo bardziej optymistyczne. Jednak w takim wnioskowaniu zalecana jest duża ostrożność z uwagi na liczbę szkół biorących udział w badaniu w roku 2015 i obecnie. Wówczas kwestionariusze wypełniły wszystkie szkoły w mieście, tymczasem obecnie jest to tylko 64% populacji. Stąd nie można jednoznacznie stwierdzić, czy dzisiejsze cząstkowe dane (wobec wyczerpujących danych z roku 2015) faktycznie wskazują na poprawę sytuacji w badanej kwestii.

Tabela 7. Sprawy o wgląd w sytuację rodziny zgłaszane przez szkoły do sądu

czy liczba spraw wzrosła?	2015		2020				
	szkoły	%	szkoły	%	podstawowe	ponad-podstawowe	specjalne
tak	14	45,2	4	25,0	3	2	0
nie	12	38,7	9	56,3	3	4	2
trudno powiedzieć	5	16,1	3	18,8	2	1	0
	31	100,0	16	100,0	8	7	2

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

4. Jak oceniacie Państwo swoją szkołę w związku z sytuacją epidemiczną?

W pytaniu tym poruszono 8 kwestii dotyczących nauczania w warunkach sytuacji epidemicznej. Przy użyciu skali pozycyjnej zapytano respondentów, jak ich szkoły poradziły sobie ze zdalnym nauczaniem. Omawiane kwestie należało ocenić w 5-stopniowej skali:

- zdecydowanie tak,
- w większości,
- w ograniczonym zakresie
- w minimalnym stopniu,
- zdecydowanie nie.

Siedem z przytoczonych rozwiązań miało charakter pozytywny (tj. stosowanie ich świadczyło o właściwym rozwiązaniu problemu nauczania w warunkach pandemii), ósme: „w trakcie nauczania zdalnego wystąpiła wśród nauczycieli potrzeba wykorzystania prywatnego

sprzętu” niosło ze sobą informację, że posiadane przez szkołę zasoby sprzętowe nie były wystarczające lub wystarczająco dostępne dla nauczycieli.

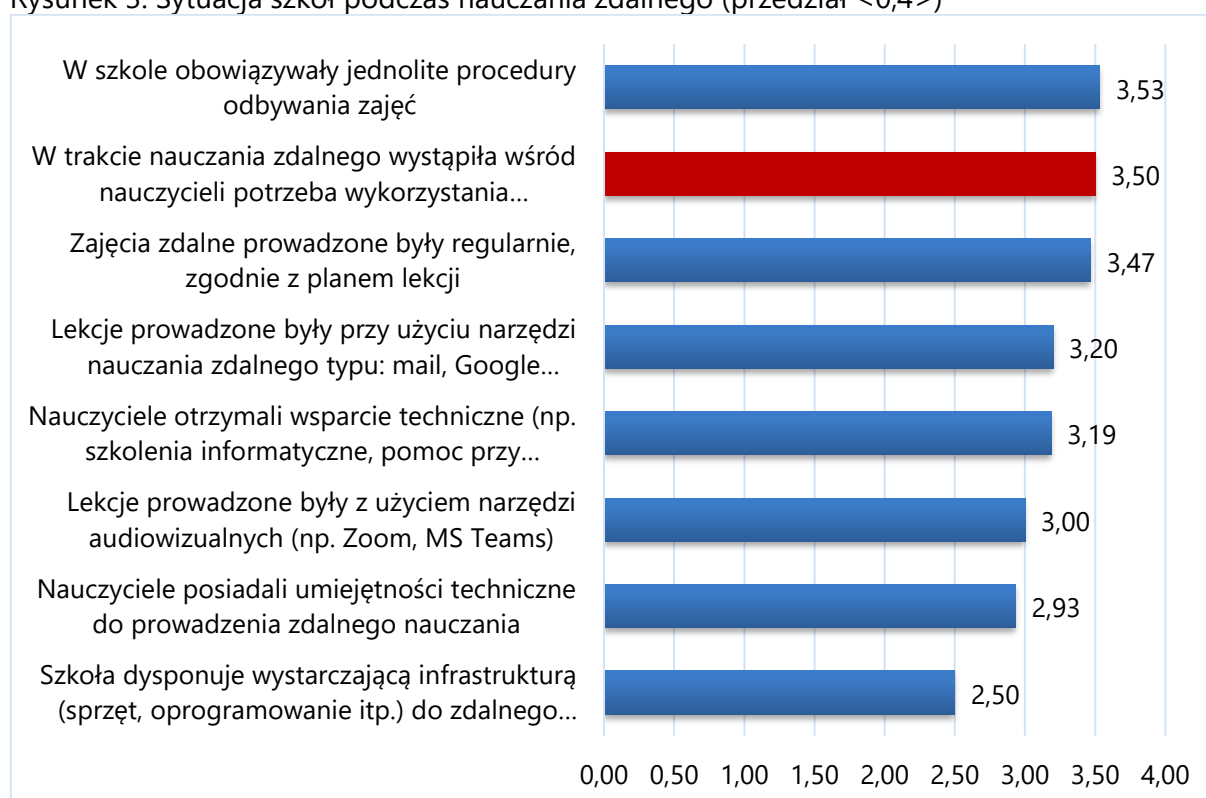
Odpowiedziom przydzielono punktację od 4 – zdecydowanie tak, po 0 – zdecydowanie nie. Pozwoliło to uzyskać zbiorczą ocenę poszczególnych zagadnień. Ocena ta zawiera się w przedziale $<0;4>$, gdzie 0 to brak wystąpienia omawianych rozwiązań, natomiast 4 to rozwiązanie zastosowane w pełni.

Uzyskana ocena wskazuje na to, że szkoły dobrze radzą sobie z pandemią. Żadna ze szkół nie wybrała odpowiedzi „zdecydowanie nie”, wskazującej na brak zastosowania danego rozwiązania. Odpowiedź „w minimalnym stopniu” wybierana była tylko 5 razy, pojedynczo dla poszczególnych wskazań. Najniższa uzyskana ocena dotyczy rozwiązania „szkoła dysponuje wystarczającą infrastrukturą (sprzęt, oprogramowanie itp.) do zdalnego nauczania”, która uzyskała notę 2,5. Najwyżej oceniono:

- w szkole obowiązywały jednolite procedury odbywania zajęć,
- zajęcia zdalne prowadzone były regularnie, zgodnie z planem lekcji.

Odrębnej analizy wymaga wskazanie: „w trakcie nauczania zdalnego wystąpiła wśród nauczycieli potrzeba wykorzystania prywatnego sprzętu”, które również uzyskało bardzo wysoką ocenę (3,5). W tym przypadku jednak, wraz ze wspomnianą najniższą oceną dla twierdzenia: „szkoła dysponuje wystarczającą infrastrukturą do zdalnego nauczania” (2,5) jednoznacznie wskazuje to na braki sprzętowe w szkołach i potencjalne trudności z prowadzeniem nauki zdalnej w przypadku braku prywatnych zasobów nauczycieli. Ranking średniej ważonej dla poszczególnych rozwiązań prezentuje rysunek 3.

Rysunek 3. Sytuacja szkół podczas nauczania zdalnego (przedział $<0;4>$)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

Przedstawione zagadnienia kształtują się w szkołach różnego typu na zbliżonym poziomie. Pewne różnice zaobserwować można w kilku wskazaniach. Największe problemy

sprzętowe notują podstawówki, ale również szkoły specjalne, gdzie wykorzystanie prywatnego sprzętu nauczycieli odbywało się na maksymalnym poziomie. Nieco lepiej radziły sobie w tej kwestii szkoły ponadpodstawowe. Te ostatnie wraz z podstawówkami przywiązywały też relatywnie większą wagę do jednolitych procedur odbywania zajęć a wraz ze szkołami specjalnymi do prowadzenia zajęć zgodnie z planem lekcji (tabela 8).

Tabela 8. Sytuacja szkół podczas nauczania zdalnego według typu szkół (przedział <0;4>)

	szkoły			
	ogółem	podstawowe	ponadpodstawowe	specjalne
Szkoła dysponuje wystarczającą infrastrukturą (sprzęt, oprogramowanie itp.) do zdalnego nauczania	2,5	2,4	2,7	2,5
W trakcie nauczania zdalnego wystąpiła wśród nauczycieli potrzeba wykorzystania prywatnego sprzętu	3,5	3,8	3,1	4,0
Nauczyciele posiadali umiejętności techniczne do prowadzenia zdalnego nauczania	2,9	3,0	2,8	3,0
Nauczyciele otrzymali wsparcie techniczne (np. szkolenia informatyczne, pomoc przy oprogramowaniu i in.) dotyczące prowadzenia nauki zdalnej	3,2	3,1	3,4	3,0
Zajęcia zdalne prowadzone były regularnie, zgodnie z planem lekcji	3,5	3,3	3,6	3,5
Lekcje prowadzone były z użyciem narzędzi audiowizualnych (np. Zoom, MS Teams)	3,0	2,8	3,1	3,0
Lekcje prowadzone były przy użyciu narzędzi nauczania zdalnego typu: mail, Google Classroom, e-dziennik, itp.	3,2	3,4	3,0	3,0
W szkole obowiązywały jednolite procedury odbywania zajęć	3,5	3,8	3,7	2,5

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

5. Czy Państwa uczniowie mieli problemy związane ze zdalnym nauczaniem?

W pytaniu piątym zapytano przedstawicieli szkół o problemy uczniów podczas nauczania zdalnego. Zastosowana skala również miała budowę 5-stopniową:

- powszechnie,
- u większości uczniów,
- u części uczniów,
- w pojedynczych przypadkach,
- nie.

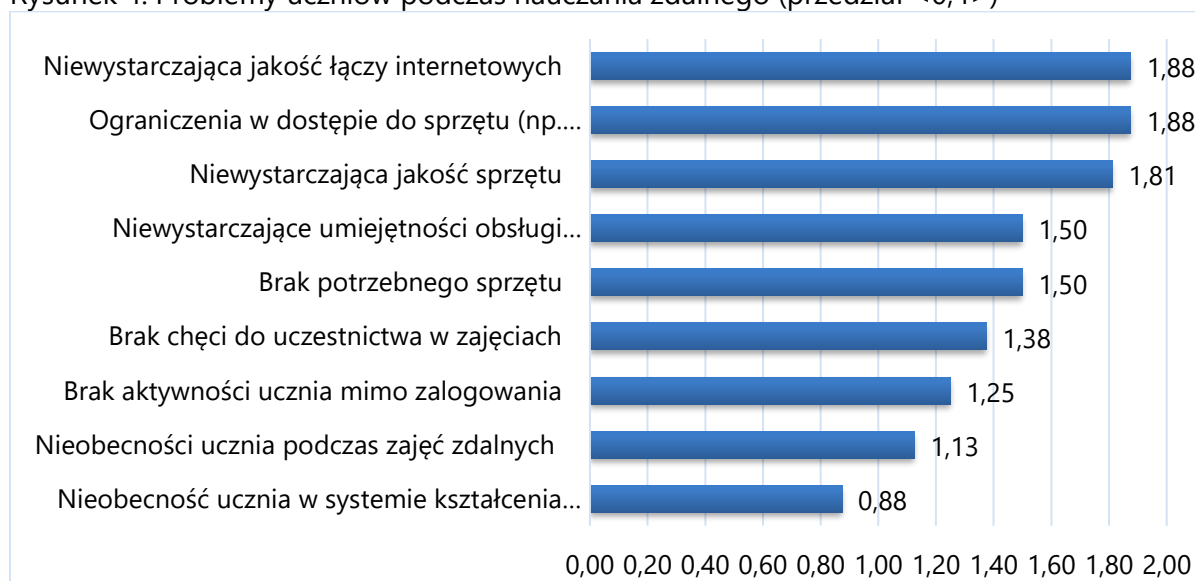
Zastosowano analogiczne wyliczenia jak w pytaniu czwartym, jednak interpretacja wskazań ma charakter odwrotny, tj. im wyższe wskazanie tym większe nasilenie niepożądanego zjawiska i tym gorsza ocena sytuacji uczniów podczas nauczania w pandemii. Uzyskaną ocenę można uznać za średnią, bowiem żadne ze wskazań nie przekroczyło wartości środkowej, a wynik

zbiorczy dla wszystkich badanych problemów wynosi 1,47. Największe nasilenie zanotowały zjawiska dotyczące problemów uczniów z łączami i sprzętem:

- niewystarczająca jakość łączy internetowych,
- ograniczenia w dostępie do sprzętu (np. współdzielenie komputera z rodzeństwem),
- niewystarczająca jakość sprzętu.

Jakkolwiek zdecydowanie najniższe, a zatem najkorzystniejsze wskazanie notuje zjawisko „nieobecność ucznia w systemie kształcenia zdalnego”, już samo jego wystąpienie jest zdecydowanie niepokojące. Tylko 3 z 16-tu szkół nie obserwują takich zdarzeń u siebie, 12 szkół notuje pojedyncze przypadki, a jedna ze szkół wskazuje, że ma to miejsce u części uczniów. Ranking średniej ważonej dla poszczególnych problemów uczniów prezentuje rysunek 4.

Rysunek 4. Problemy uczniów podczas nauczania zdalnego (przedział <0;4>)

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

Zdecydowanie największe problemy w dobie pandemii mają uczniowie szkół specjalnych, którzy przodują w rankingu aż w sześciu na dziewięć negatywnych zjawisk. Szczególnie dotkliwie odczuwają niewystarczającą jakość łączy internetowych (wskazanie na poziomie 3,0), a w dalszej kolejności niewystarczające umiejętności obsługi sprzętu lub oprogramowania i ograniczenia w dostępie do sprzętu (każde 2,5). W szkołach ponadpodstawowych łączy to również, obok niewystarczającej jakości sprzętu, największa bolączka, chociaż na relatywnie niższym poziomie (1,9). Słabe łącza i jakość sprzętu to z kolei nieco mniejszy problem w szkołach podstawowych, a najwyższe wskazanie uzyskały ograniczenia w dostępie do sprzętu (1,8). Poziom średniej ważonej dla poszczególnych zjawisk z uwzględnieniem charakteru szkoły prezentuje tabela 9.

Tabela 9. Problemy uczniów podczas nauczania zdalnego według typu szkół (przedział <0;4>)

	szkoły			
	ogółem	podstawowe	ponadpodstawowe	specjalne
Brak potrzebnego sprzętu	1,5	1,5	1,3	2,0
Ograniczenia w dostępie do sprzętu (np. współdzielenie komputera z rodzeństwem)	1,9	1,8	1,7	2,5
Niewystarczająca jakość sprzętu	1,8	1,6	1,9	2,0
Niewystarczająca jakość łączy internetowych	1,9	1,5	1,9	3,0
Niewystarczające umiejętności obsługi sprzętu lub oprogramowania	1,5	1,6	1,1	2,5
Brak chęci do uczestnictwa w zajęciach	1,4	1,4	1,3	2,0
Brak aktywności ucznia mimo zalogowania	1,3	1,4	1,3	1,0
Nieobecności ucznia podczas zajęć zdalnych	1,1	1,1	1,3	1,0
Nieobecność ucznia w systemie kształcenia zdalnego	0,9	1,0	0,9	1,0

Źródło. Opracowanie własne na podstawie badań.

6. Czy chcielibyście Państwo zwrócić uwagę na jakieś zagadnienia nie poruszone w powyższych pytaniach?

W ostatnim pytaniu 6, o charakterze otwartym znalazły się 2 wypowiedzi. Obie dotyczyły sytuacji pandemicznej. W szkole podstawowej stwierdzono, że problemem jest brak jednej powszechnej platformy edukacyjnej dla wszystkich szkół. Natomiast szkoła ponadpodstawowa zgłosiła trudności z realizacją zajęć zawodowych, praktycznych.